

*Hoe Brandesier sijn heyr vergadert hebbende in Falasien
na Angorien ghevaren is.*

Het .LV. capittel. ¹

Als den coningh Brandesier met Lucra hun heyr vergadert hadden, soo zijn sy t'schepe gegaen ende zijn ghekomen inde haven van Angorien. ² Als de wacht van der stadt saghen Brandesier inde haven komen, soo zijn sy tot Valentijn gheloopen, die verwachtende was den coningh Pepijn met de .XIJ. Ghenooten van Vranckrijk ende hem sulcx geseyt. ³ Als Valentijn sagh de tenten van Brandesier opgherecht voor de stadt van Angorien, beklaeghde hy seer den coningh Pepijn, sijn oom, ende seyde tot Pacolet: "Mijn goede vrient, onse saken gaen qualijck, dat ick niet weten en magh hoe 't met den coningh Pepijn gaet." ⁴

---

1. [Maillet] Comment le puissant Roy brandiffer apres ce que il eust assemble tous ses gens a falezie Il monta dessus la mer pour aler en angorie contre les crestiens. lv. *chapitre*

[Verdussen] Het XXVII. Capittel. Den Coninck Lucra wort met behendigheyt ghevangen van Valentijn.

2. [Maillet] [A]Pres que le roy brandiffer et Lucar eurent leur ost et leur armee assemblee a falezie sans nul seiour faire ilz monterent sur mer et la eurent vent si agreable que incontinent vindrent arri[u]er au port.

[Verdussen] ALS den Coninck Brandesier met Lucra alle haer heyr vergadert hadden / soo zijn zy sonder vertreck op de Zee gheslagen / ende hadden goeden wint tot haerder beliefen / ende zijn ghecomen in die haven van Angorien.

3. [Maillet] Et quant ilz furent arriuez ceulx qui les veirent descendre coururent tantost vers la cite dangorie et dirent a Valentin les nouvelles qui la cite gardoit en attendant la venue du Roy pepin et des douze pers de france. Helas il ne scauoit pas *comment* la chose aloit.

[Verdussen] Als de ghene die daer ghestelt waeren om de haven te wachten saghen Brandesier in die haven comen / soo zijn zy gheloopen in die stadt van Angorien / hebbende gheseydt tot Valentijn die verwachtende was den Coninck Pepijn met die twaelf Ghenooten van Vranckrijck / maer lacen hy en wist niet hoe dat het met den Coninck ende de twaelf Ghenooten was ghevaren.

4. [Maillet] Et quant il vit les tentes et pauillons leuez entour angorie moult piteusement *print* il pepin a regrettert puis appella pacolet et luy a dit. Amy trop mal va nostre fait *quant* ie ne puis sauoir du roy pepin nouvelles.

[Verdussen] Als Valentijn sagh de tenten van Brandesier op-gherecht voor de stadt van Angorien doen beklaeghde hy seer den Coninck Pepijn zijnen Oom / doen riep hy Pacolet en seyde tot hem mijnen goeden vriendt weet dat onse saken qualijck gaen / dat ick niet weten en magh hoe dat het met den Coninck Pepijn gaet /

Valentijn ende Oursson

Pacolet seyde: “Laet my begaen. Van stonden aen sult ghy nieumare hebben!”¹

’s Anderdaeghs vroegh is Pacolet van Angorien ghereyst int heyr vande Sarazijnen by coningh Lucra.² Als de koning Pacolet sagh, so heeft hy hem gevraeght na sijn meester.³

“Och heer koningh, hy is lange doot ... Ick soeck een goede meester.”⁴

“Soon,” seyde de koningh Lucra, “ick wil u wel onderhouden ende oock loonen, indien ghy my wel dient.”⁵

Doen seyde Pacolet: “Ick en begeere anders niet!”⁶

Doen bleef Pacolet in de koninghs Lucra dienst, maer het en verginck hun niet wel aen beyde zijden.⁷

---

1. [Maillet] Or me laissez faire dit pacolet. car tantost en aurons nouvelles.

[Verdussen] nu soo laet my begaen seyde Pacolet ; want ghy van stonden aen hebben sult nieu mare /

2. [Maillet] sans aultre chose dire lendemain au matin il partit dangorie et sen ala parmy lost des paiens iusques en la tente de lucar.

[Verdussen] sonder iet meer te segghen / soo is Pacolet t’sanderdaeghs vroegh van Angorien ghereyst ende is ghegaen in dat heyr vande Sarazijnen tot die tente vanden Coninck Lucra /

3. [Maillet] et quant lucar le veit il luy demanda amy ou est vostre maistre *qui* aultrefois me seruoit.

[Verdussen] als den Coninck Pacolet sagh soo heeft hy hem ghevraeght / mijnen vrient waer is u Meester die my ghedient heeft ?

4. [Maillet] Ha sire dist pacolet il est pieca mort et ie suis seul demoure ie vouldroye bien trouuer maistre pour loyallement seruir.

[Verdussen] Och Heer Coninck hy is langhe doodt / ick soecke eenen goeden Meester.

5. [Maillet] varlet ce dist lucar bien *vous* veul retenir se bien me seruez *vous* serez bien guerdonne.

[Verdussen] Sone seyde den Coninck Lucra ick wil u wel onderhouden / ende oock loonen indien ghy my wel dient /

6. [Maillet] oy dit pacolet ie ne demande aultre chose.

[Verdussen] doen seyde Pacolet / ick en begeere anders niet /

7. [Maillet] pacolet demoura au service de lucar. mais mal seruy son maistre et mal fust guerdonne ainsi *que* vous orrez cy apres

[Verdussen] doen bleef Pacolet in des Coninck Lucra dienst / maer het en verginck hem niet wel /

Als den nacht aenquam, soo dede Pacolet door sijn konste den koningh Lucra slapen ende sette hem op een peert ende voerde hem inde stadt van Angorien in 't palleys. ¹ Valentijn was seer verblijt als hy den coningh Lucra sagh. ²

Als nu de coningh Lucra ontweckt was, soo was hy seer verwondert dat hy daer inde zale was, en Pacolet, die hem qualijck voorsien hadde, quam by Lucra en seyde hem: “Heer koningh, ick ben u dienaer. Belieft u my yet te bevelen?” ³

Doen bekende Lucra dat hy verraden was ende track een scherp mes uyt ende stack Pacolet daer mede in sijn lijf dat hy doot ter aerden viel, daer af Valentijn seer bedroeft was ende seyde: “Nu mag ick wel seggen dat ick een goet vrient verloren hebbe ende en sal nimmermeer soo ghetrouwen dienaer krijgen. ⁴ Ick ben alleen in dit verdriet, verre van mijn vrienden en seer na by mijn

---

1. [Maillet] Car *tantost* que la nuyt fut venue il fist vng enchantement entour du roy lucar et tellement lendormit *que* sur vng cheual le monta et sans esueiller le mena en la cite dangorie *iusques* dedens le palays

[Verdussen] want hy heeft hem met behendigheyt in handen ghegheven van Valentijn ende ghebracht binnen Angorien.

2. [Maillet] moult fut ioyeux Valentin quant il veit lucar.

3. [Maillet] Or fust il monte en la sale deuant vng tresbeau feu. et a celle heure luy faillit le sort. si sest Lucar esueille tout effroye et esbahy de se trouuer la. Il regarde de toutes pars le lieu ou il estoit. et pacolet *qui* mal fut aise se presenta deuant luy et luy a dit. beau maistre ie suis vostre varlet *vous* plaist il riens *commander*

4. [Maillet] lors lucar *qui* le cogneut sceut bien que par luy il estoit trahy. sy print vng cousteau moult pointu qui de telle maniere en ferit pacolet que a terre cheut mort. Si ne fault pas demander le *grant* dueil que a ceste heure valentin mena. lors dit amy or estes *vous* fine si puis bien seurement dire *que* tel amy ie nauray iamais. [Verdussen] Doen bekende Lucra dat hy verraden was / ende trock een scherp mes uyt zijn scheede / ende stack daer mede Pacolet in zijn lijf / soo dat Pacolet doot ter aerden moeste vallen / daer af dat Valentijn seer bedroeft was ende seyde : nu magh ick wel segghen dat ick eenen goeden vrient verloren hebbe / ende en sal nimmermeer alsoo ghetrouwen dienaer krijghen /

Valentijn ende Oursson

vyanden. ¹ Och lacen koning Pepijn, waer blijfdy dus lange? ² U lange toeven sal u schade wesen. ³ O ghy valsche Lucra, gy hebt ghedoot den genen daer ick mijn troost op geset hadde, ende ghy sullet dier genoegh bekoopen!” ⁴

“Daer en leyt my niet aen,” seyde de koningh Lucra, “nu ick my gewroken hebbe van die my verraden heeft.” ⁵

Doen is Valentijn by Pacolet gegaen ende heeft de tafelen uyt sijnen boesem ghenomen, daer al sijn secreten in gheschreven stonden van zijnder konsten, die hem wel te passe quamen ende dienden. ⁶

Op de selve ure woude Valentijn datmen den coning Lucra soude verwijzen ter doot, maer de heeren vonden gheraetsamer datmen hem in eenen toren wel bewaren soude: “Oftet ghebeurde dat een van onse heeren ghevangen worden van de Sarazijnen, datmen d’een tegen d’ander soude laten uytgaen.” ⁷

---

1. [Maillet] Or suis ie de tout point dolent et esperdu demoure seul en tristesse loing de tous mes amis pres de mes ennemis.

[Verdussen] ick ben alleen in dit verdriet / ende verre van mijn vrienden / ende seer na by mijn vyanden /

2. [Maillet] *helas franc roy pepin pourquoi ne venez vous.*

[Verdussen] och lacen Heer Coninck Pepijn waer blijfdy alsdus langhe /

3. [Maillet] *car vostre longue demouree vous portera dommaige.*

[Verdussen] u langhe toeve sal u schade wesen.

4. [Maillet] *Ha faulx lucar tu as celuy occis en qui estoit mon esperance et seul confort. par le dieu iesus tu lacheteras chier.*

[Verdussen] O ghy valschen Lucra ghy hebt ghedoodt den ghenen daer ick al mijnen troost op gheset hadde / ghy sult het dier ghenough becoopen.

5. [Maillet] *par mahon dit lucar de riens plus ne me chault quant de celui qui si faulcement ma trahy ie suis venge.*

6. [Maillet] *Adonc Valentin ala vers pacolet et print ses tables qui estoient en son sain esquelles estoient escrips tous les secrez de son art. Et pieca luy auoit dit pacolet que quant il seroit mort se apres luy demouroit quil print les tables et que la science estoit escripte par laquelle il scauroit iouer de son art et ainsi le fist Valentin et les tables il print qui depuis luy firent bon mestier.*

7. [Maillet] *A ceste heure voulut Valentin que lucar fust a mort iuge. mais par les seigneurs qui avec luy estoient fut auise et conseille que en vne tour seroit mis et seurement garde affin que sil auenoit que de nostre partie aulcun noble prisonnier par les payens fust prins que par lucar peust estre rachete. le conseil pleut a tous et*

Als de koningh Lucra inde gevanckenis was, dede Valentijn 't lichaem van Pacolet eerlijck ter aerden doen, die van kleyne ende groote beschreyt wert.¹

---

aussi fut tenu et acorde.

[Verdussen] Op die selve ure soo woude Valentijn / als datmen den Coninck Lucra soude verwijzen ter doodt / maer by die Heeren die daer waeren soo wast gesloten als datmen hem doen soude in eenen thoren / en datmen hem wel bewaren soude / ende oft ghebeurde dat een van onse groote Heeren ghevanghen wierden vande Sarazijnen datmen den eenen teghen den anderen uyt laten gaen soude / dat beliefdn alle de ander Heeren datmen dat doen soude.

1. [Maillet] et quant lucar fust en prison Valentin fist moult notablement enterrer le corps de pacolet qui de grans et de petis asez fut plaint et ploure.

[Verdussen] Als den Coninck Lucra in die ghevanckenis was gheleyt / doen dede Valentijn dat lichaem van Pacolet eerlijck ter aerden doen / die van een jeder seer beschreyt wert.

Colofon

Kritische synoptische studie-editie

van de druk van Jan Jacobszoon Bouman, Amsterdam 1657 (Sint Petersburg, SSSPL: 6.10.3.3), met daarin verwerkt de druk van Hieronymus Verdussen jr., Antwerpen ca. 1684-1713 (Boston Massachusetts, Houghton Library, 27283.48.4) en die van Jacques Maillet, Lyon 1489 (Paris, BnF, RES Y2 82).

bezorgd door dr. Willem Kuiper,
Leerstoelgroep Historische Nederlandse Letterkunde UvA

Amsterdam 2012

Bibliotheek van Middelnederlandse Letterkunde
<http://cf.hum.uva.nl/dsp/scriptamanent/bml/bmlindex.htm>

